

F. PARO, *Arhipelag*

Mjesečev konjanik, 1969; *Zjenica ognja*, 1975). Objavio je bibliofilski izdanja i mape grafika *Zvonjava sfera* (1973), *Rbine sna — tlapi jave* (1979), *Glas zvun zemlje* (1980) i *Istrija* (1981). — Samostalno je izlagao u Zagrebu, Beogradu, Pagu, Mariboru, Puli, Čakovcu, Samoboru, Dubrovniku, Našicama, Erlangenu, Zürichu i Herleemu (Nizozemska). Bavi se ilustracijom i grafičkim oblikovanjem; proučava glagoljsko tiskarstvo.

BIBL.: *Tipografska analiza hrvatskoglagoljskog prvotiska Misala po zakonu rimskoga dvora iz 1483. godine*, Slovo, 1984, 34; *Typographia glagolitica — rekonstrukcija glagoljskog tiskarskog slova*, Zagreb 1985; *Grafika*, Zagreb 1991.

LIT.: Z. Balog, *Paro Frane — grafika* (katalog), Beograd 1970. — I. Zidić, *Nadrealizam i hrvatska umjetnost* (katalog), Zagreb 1972. — B. Ilievjak, *F. Paro — grafike* (katalog), Zagreb 1979. — J. Bratulić, *Frane Paro* (katalog), Dubrovnik 1985. — Lj. Domic, *F. Paro* (katalog), Zagreb 1989. Ž. Sa.

PASINOVIĆ, Antoaneta, arhitektica i lik. kritičarka (Split, 29. VIII. 1941 — Zagreb, 12. VII. 1985). Arhitektonski fakultet završila 1966. u Zagrebu (V. Turina). Bavila se teorijom arhitekture, lik. kritikom, scenografijom i akcijama u urbanu prostoru. Radila je scenografije za kazalište »Jazavac« 1967. i za TV drame 1968 (*Žur u Magdalandu*, *Žeđ*, *Ljubav*). Autorica je više tematskih izložaba (*»Zatečeno u atelieru«*, 1980; *»Urbana obmana ili obnova«*, 1985) i akcija za oživljavanje staroga zagrebačkoga središta (*»Od vječnosti do kiča«*, 1981). Zalagala se za nepovredivost prostornoga jedinstva (problem interpolacije), pisala o temama graditeljske baštine i suvremene arhitekture.

BIBL.: *Željehova zgrada rezultat pojedinačnog naručioca*, ČIP, 1963, 124; *Prostorni krug Jadrana*, ŽU, 1967, 5; *Još jednom na temu kulturna baština i suvremena arhitektura*, Telegram, 1969, 476; *Integritet prostornog jedinstva*, Arhitektura, 1969, 104; *Agresija barbarskog*, Dometi, 1971, 10; *Poetika ogulinskih krovova*, Arhitektura, 1973, 146—147; *Umjerena novost. Prostorni ogled hotela Internacional u Rabu*, ČIP, 1974, 253; *Čovjekova okolina u prostornom planiranju*, ibid., 1980, 326; *Prostor i povijesna mogućnost*, ibid., 1980, 328—329; *Stan u gradu ili glad za stanom. Stambeno naselje Kijac na Krku*, ibid., 1983, 11. Ma. B.

PASKOJE, zlatar (Kotor, XV. st.). Učio zlatarski zanat 1459. kod Nikole Tihojeva u Kotoru. God. 1490. skovao je gotički relikvijar u obliku noge za stolnu crkvu u Kotoru; na tomu se djelu potpisao.

LIT.: C. Fisković, *O umjetničkim spomenicima Kotora, Spomenik Srpske akademije nauka* (Beograd), 1953, 103, str. 93.

PASQUALINI, Aleksandar, graditelj nizozemskoga podrijetla, krajem XVI. st. u službi Gradačkoga ratnoga vijeća. Poslan na slavonsku granicu, 1598. piše opširan izvještaj *Windischen und Weitschwarischen Gräntzen*. Obišao je i opisao Koprivnicu, Križevce, Ivanić i Đurđevac. Uz izvještaje

odaje i crteže tih utvrda i konkretne prijedloge za obnovu. Do kraja XVI. st. radi na obnovi tvrđava u Koprivnici, Ivaniću u Otočcu u Lici.

LIT.: R. Kohlbach, *Steirische Baumeister tausendundein Werkmann*, Graz 1961. M. Kru.

PASTORAL, štap što ga u liturgiji nosi biskup kao znak svojega dostojanstva i vlasti te pastirske službe nad vjernicima. Prvi se put spominje u V. st., a od VIII. st. je redovita pojava. Isprva ima oblik običnoga pastirskog štapa, od kojega potječe i dobiva ime. Napravljen je od drva, na vrhu malo zavnut i prekriven metalnim ukrasima. U VIII. st. na vrhu dobiva čvor (nodus), a u X. st. križ. U XI. se st. znatno povisuje i na vrhu dobiva volutu ukrašenu simboličnim likovima. Od XIII. st. oblik mu se bitno ne mijenja, a ukrasne pojedinosti slijede stilske značajke razdoblja. Nadbiskupski štap ima na vrhu umjesto volute dvostruki, nadbiskupski križ. U nekim prigodama štap s volutom nose i opati i opatice monaških redova. Kao ikonografski atribut imaju ga uza se sveci biskupi. Umj. izradom ističu se pastori F. Pritića (rad P. Dubravčića), O. Thuza s kraja XV. st., L. Baratina s poč. XVI. st. i dr.

LIT.: M. Righetti, *Storia liturgica*, I, Milano 1964.

A. Bad.

PAŠKVALIN, Veljko, arheolog (Betina na Murteru, 29. XI. 1926). Studirao arheologiju na Filozofskome fakultetu u Zagrebu. Od 1956. radi u Odsjeku za antičku arheologiju Zemaljskoga muzeja u Sarajevu. Bavi se ant. arheologijom na području Bosne i Hercegovine. Istraživao na Grudinama u Bugojnu, u Putovcima kraj Zenice i u Brezi.

BIBL.: *Kultovi u antičko doba s područja BiH*, GZMBiH, 1963; *Reljef Silvana i nimfa iz Jajca*, ibid., 1964; *Prilog datiranju ranokršćanskih bazilika u BiH*, u knjizi: *Archaeologia praehistorica et antiqua*, Miscellanea G. Novak dicata, Zagreb 1970; *Arheološki nalazi s teatarskom tematikom s područja BiH*, u knjizi: *Antički teatar na tlu Jugoslavije*, Novi Sad 1981. Đ. Br.

PATSCH, Karl, austr. arheolog (Prag, 14. IX. 1865 — Beč, 21. II. 1945). Od 1894. djeluje u Sarajevu, u početku kao gimnazijski profesor, potom kao kustos Zemaljskoga muzeja. Od 1920. u Beču je sveučilišni profesor. Bavio se pretežno problematikom ant. kulture u Bosni i Hercegovini, a dijelom i u Albaniji. Istraživao ant. spomenike. Iskapao je i gotičku krunidbenu crkvu bos. kraljeva u Milima, danas Arnautovićima pokraj Visokog. Bio je vrlo aktivan u okviru Balkanskoga instituta u Sarajevu, čiji je osnivač i unutar kojega je pokrenuo seriju izdanja pod naslovom »Zur Kunde der Balkanhalbinsel«.

BIBL.: *Die Lika in römischer Zeit*, Schriften der Balkankommission, Antiquarische Abteilung, I, Wien 1900; *Archäologisch-epigraphische Untersuchungen zur Geschichte der römischen Provinz Dalmatien*, I—VIII, Wissenschaftliche Mitteilungen aus Bosnien und Hercegowina (Beč), 1902, 1904, 1909, 1912; *Zur Geschichte und Topographie von Narona*, Schriften der Balkankommission, Antiquarische Abteilung, V, 1907; *Zbirke rimskih i grčkih starina u bos.-herc. Zemaljskom muzeju*, GZMBiH, 1914; *Historische Wanderungen im Karst und an der Adria*, Wien 1922. Đ. Br.

PAUER, Francesco, slikar (Rijeka, 30. III. 1828 — ?). Studirao na Akademiji u Veneciji od 1846, potom u Rimu. God. 1853. vratio se u Rijeku gdje je od 1856—77. bio nastavnik crtanja; nakon 1889. gubi mu se trag. U početku slikao pod utjecajem venecijanske škole oltarne slike (Sv. Andrija za župnu crkvu u Bakru i Bl. Dj. Marija za Zbornu crkvu u Rijeci, nastale u Rimu 1852) i portrete (*Portret Leone Žilić*, 1853), a poslije realistične krajolike i vedute romantičnog ugođaja (*Vojnopomorska akademija*, 1858; *Pogled na Trsat*, oko 1870; *Pogled na Riječinu i tvornicu papira*, 1878—80). Odjeke bidermajera pokazuje njegov litografirani portret I. Zajca (oko 1858).

LIT.: B. Vižintin, *Slikarstvo Rijeke u XIX. st.*, Jadranski zbornik, 1957. — *Isti*, Slikarstvo XIX. st. u Hrvatskoj (katalog), Zagreb 1961. — *Isti*, Umjetnička Rijeka XIX. stoljeća, Rijeka 1993. R.

PAULESCHITZ, Josef, kipar (Rasporak/Drassburg, Gradišće, 15. V. 1933). Diplomirao na Akademiji u Beču 1958 (H. Andre). Od 1960. predaje na gimnaziji u Oberschützensu. Radi portrete, monumentalnu plastiku i figuralne prikaze na crkv. i svjetovnim građevinama u Gradišću (Drassburg, Bad Tatzmannsdorf, Baumgarten, Schattendorf). U svojim se djelima udaljuje od figurativnih predložaka, sažimajući volumene do simboličnih znakova (Fontana u Neudörflu, Križni put u Wiesenu, Spomenik ratniku u Podersdorfu). Radio u SAD, Brazilu, Liechtensteinu i Njemačkoj.

LIT.: J. Vlašić, *Likovna umjetnost gradišćanskih Hrvata*, Dometi, 1972, 1—2. — F. Probst, *Izložba gradišćansko-hrvatskih umjetnika* (katalog), Fileš/Nikitsch 1979. R.

PAULETTA, Alfeo, arhitekt (Pula, 13. XI. 1906). Diplomirao arhitekturu 1930. u Rimu (Marcello Piacentini). Sudjelovao na izložbama avangardne grupe arhitekata »Gruppo 7« 1928. i 1931. na kojima je promovirana tzv. racionalistička arhitektura. Nagrađen na prvoj istarskoj umjetničkoj izložbi

1929. u Trstu kao slikar. God. 1931 – 34. djeluje u Puli. Izveo je dvije vile u Tartinijevoj ul. i dvije stambene zgrade u Smareglinoj ul. u Puli. Autor je velikoga broja projekata (Immobili INA Lido Venezia, Immobili INA Padova, kvart San Giuliano u Veneciji), interijera i urbanističkih planova. Sudjelovao na natječajima za kino-teatar u Rimu (1929, I. nagrada) i kazalište u Vicenzi (1955, I. nagrada).

LIT.: *Architettura razionale italiana, L'architecture d'aujourd'hui* (Paris), 1962, 104. — *A. Rubbi*, Časkanje s Alfcom Paulettom, ČIP, 1990, 9. — *Isti*, Stambena arhitektura u Puli od početka stoljeća do danas, Arhitektura, 1989 – 91, 208 – 210. An. R.

PAULIĆ, Nenad, arhitekt (Beograd, 11. VIII. 1937). Studij arhitekture završio u Zagrebu (1961). Projektira stambene i poslovne zgrade te školske ustanove. Važnija su mu ostvarenja stambeno-poslovna zgrada Gradske plinare (1967), stambena zgrada u Ul. baruna Filipovića (1966), škole u Prečkom, Dugavama, Perjavici (1974 – 79, s R. Tajderom), poslovne zgrade »Astre« u Harambašićevoj ul. 19 (1989) — sve u Zagrebu, dječji vrtić u Vrbovcu (1971), te škole u Pakoštanima (1974), Bizovcu (1977), Humu (1979), Šestinama (1981), Pregradi (1983) i srednja škola u Sesvetama (1990). Sudjeluje na natječajima za kulturni centar Gajnice u Zagrebu (I. nagrada, s M. Škodom), školu u Ludbregu (I. nagrada, 1978) i Pazinu (I. nagrada, 1980).

LIT.: *I. Maroević*, Zagrebačka arhitektura osamdesetih godina, Radovi IPU, 1992, 16. J. M. M.

PAULIĆ, Tereza, folkloristica (Osijek, 2. VIII. 1887 — Zagreb, 31. VII. 1971). Studirala je u Pragu i Beču. Bila je kustosica Etnografskoga muzeja u Zagrebu 1923 – 48. Bavila se izradom nacrtu za vezivo, čipke, batik, tapiserije i čilime, proučavala hrv. narodnu nošnju, zalažući se za upotrebu nar. motiva u primijenjenoj umjetnosti. Izlagala 1923. s Ankom Martinić u Zagrebu; sudjelovala na međunarodnim izložbama dekorativnih umjetnosti u zemlji i inozemstvu.

R.

PAVAČIĆ, Franjo, slikar (Omišalj, 12. III. 1860 — Rim, 4. VII. 1931). Učio je u Rijeci kod F. Pauera; 1877. prešao na Školu za umjetnički obrt u Beču, poslije studirao na Akademiji u Veneciji. Od 1883. živio i slikao u Rimu, 1896. vratio se u Rim, potom ponovno u Rim; bio je neko vrijeme profesor crtanja u Rijeci (1920) i Zagrebu. — Slikao je kompozicije s povijesnom i biblijskom tematikom (*Caeci vident; Vestalinke*) u duhu akademizma, portrete istaknutih riječkih i zagrebačkih ličnosti (*G. Kobler*, 1897) u tamnoj obradi, oltarne slike u Rijeci, Lubenicama i u Omišlju; u kraljolicima i vedutama primjenjivao svijetlu paletu karakterističnu za tal. slikarstvo s kraja XIX. st. Sudjelovao je na izložbi Hrvatskoga salona u Zagrebu 1898.

LIT.: *B. Vižintin*, Slikarstvo Rijeke u XIX. stoljeću, Jadranski zbornik, 1957. — *Isti*, Umjetnička Rijeka XIX. stoljeća, Rijeka 1993. D. Kt.

PAVAO DUBROVČANIN → ANTOJEVIĆ, PAVKO

PAVAO IZ SULMONE, tal. graditelj i kipar, djelovao u Zadru i Pagu 1386 – 1400. Isklesao 1386. u Zadru nadgrobni spomenik nadbiskupu N. Matafaru. Sagradio 1389. svetište crkve Sv. Mihovila po nacrtu Andrije Desina. Podignuo pročelje s mnogobrojnim reljefima na crkvi u Starome Pagu i potpisao se 1392. U Zadru radi 1398 – 1400. na kapeli Sv. Šimuna u crkvi Sv. Marije Velike i na sakristiji crkve Sv. Spasitelja. Pripisuju mu se tri reljefa u Zadru.

LIT.: *I. Petricoli*, Tragom srednjovjekovnih umjetnika, Zagreb 1983. — *Isti*, Dva priloga zadarskoj umjetničkoj baštini, Prilozi – Dalmacija, 1985. I. Pet.

PAVASOVIĆI, zaselak Z od Skradina. Tu su, na više mjesta, pronađeni ostaci rim. građevina (zidovi zgrada, krovni crijeper, keramika). Uz cestu prema nedaleko Gračacu nađen je sarkofag, a na nekoliko položaja paljevinski grobovi s priložima (keramika, staklo i metal), te nadgrobni spomenici s natpisima.

LIT.: *F. Dujmović*, Nekoliko novih rimskih natpisa iz okolice Šibenika, VjAHD, 1954 – 57, 2.

PAVELIĆ, Lovro, slikar (Zagreb, 13. I. 1904 — 2. III. 1984). Po zanimanju zubni liječnik. Radio na Stomatološkome fakultetu u Zagrebu (1962 – 73); jedan je od osnivača Likovne sekcije Zbora liječnika Hrvatske. Slikao pejzaže, portrete i mrtve prirode u duhu postimpresionizma (*Kupalište u Novom Vinodolskom*, 1930; *Portret supruge*, 1950; *Mrtva priroda s cvijećem*, 1954). Osobito slobodom i spontanom izvedbom odlikuju se njegovi crteži (*Stara kuća*, 1932; *Soba*, 1933; *Pejzaž sa starim vratima*, 1934). — Samostalno izlagao u Zagrebu 1939, 1963. i 1982. Sudjelovao na izložbi »La medicina nell'arte di pittura e grafica« u Torinu 1975.

LIT.: *M. Peić*, Lovro Pavelić (katalog), Zagreb 1982.

Ž. Sa.

PAVAO IZ SULMONE, reljef arhanela Gabrijele na pročelju crkve u Starome Pagu

PAVELIĆ-WEINERT, Vanda, povjesničarka umjetnosti i kostimografkinja (Zagreb, 30. VII. 1911 — 7. II. 1979). Diplomirala u Zagrebu 1936. Od 1946. radila u Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu. Proučavala je povijesnu odjeću na području Hrvatske i stvorila jednu od najvećih zbirki odjeće i modnoga pribora u zemlji. Za *Oesterreichische Kunsttopographie* u Beču obrađivala je povijesni tekstil na području Graza i Štajerske. Posebno je istraživala crkveni tekstil; njezino djelo o životu i opusu vezilca W. J. Stolla objelodanjeno je 1988. Organizirala je izložbe »Oblici odjeće«, Zagreb 1952; »Čilim i sag«, Zagreb 1956; »200 godina odjeće«, Rijeka 1964; »Paramenta iz riznice zagrebačke katedrale«, Zagreb 1977) i kreirala kostime u zagrebačkom HNK-u (M. Matković, *Heraklo*, 1958) i drugim kazalištima (Zagreb, Dubrovnik, Skoplje, Trst).

BIBL.: *Jedan minijaturni odjevni predmet iz početka 18. stoljeća*, Tkaličev zbornik, II, 1958; *Jedno »habansko« vezivo iz 17. stoljeća u Muzeju za umjetnost i obrt*, Vijesti MK, 1969, 1; *Tekstilna umjetnost 18. stoljeća u Slavoniji*, u katalogu: Umjetnost 18. stoljeća u Slavoniji, Osijek 1971; *Kasnogotička tapiserija s natpisom Laureolle u Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu*, Vijesti MK, 1977, 1; *Paramenta s područja bivšeg pavlinskog samostana Svetice*, Kaj, 1978, 8; *Vezilačka radionica 17. stoljeća u Zagrebu*, Zagreb 1988.

LIT.: Repertoar hrvatskih kazališta 1840 – 1860 – 1980, I. i II, Zagreb 1990.

S. Sta.

PAVIĆ, Jakov, slikar (Drvenik Veli, 18. VIII. 1927). Završio je Školu primijenjene umjetnosti u Splitu 1952. Nastavnik je lik. odgoja u Trogiru. Od prve samostalne izložbe (1961) potvrđuje se kao slikar suspregnute, ali neprijeporne individualnosti, lako odredivih izvora (Vidović, Tartaglia i Ivančić) i rano definiranih tematskih interesa (veduta, interijer). Ima oko za najsuptilnije tonske vrijednosti, osjeća potrebu za strukturnim redom, voli svjetlo koje zrači iz tame. U njega ima sjete bez tragizma i humora bez groteske. Njegovi su trogirski prizori dovedeni do ruba apstrakcije. Tome se prugu, u posljednja dva desetljeća, posve prirodno primicao, kao što se od njega spontano i odmicao (*Portal*, 1980; *Pohod na Salonu*, 1987). Paletu mu karakteriziraju sivi, plavi i zeleni tonovi; izvanrednu finoću tona postiže u gvašu (*Krovovi I*, 1976; *Zaselak*, 1979). Samostalno je izlagao u Splitu (1961, 1973), Zagrebu (1962, 1979) i Beogradu (1979).